

UZASADNIENIE

postanowienia z dnia 28 marca 2023 roku

Decyzją z dnia 3 grudnia 2021r. Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, na podstawie art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2020 r. poz. 723 z późn. zm. dalej jako ustawa o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy) od dnia 1 stycznia 2022 roku, tj. od najbliższego terminu płatności ponownie ustalił wysokość renty rodzinnej K. M.. Wskazano, że wysokość wyrównania za okres od 1 października 2017 r. do 30 listopada 2021 r. wynosi kwotę 86.453,11 zł brutto, a po potrąceniu składki na ubezpieczenie zdrowotne w kwocie 7.780,78 zł i zaliczki a podatek dochodowy w kwocie 12.734,00 zł wynosi kwotę 65.938,33 zł netto. Podano także, że od dnia 1 stycznia 2022 roku wysokość świadczenia wynosi 4289,28 zł brutto.

(decyzja – k. 19 w aktach emerytalnych załączonych do sprawy)

K. M. odwołała się od powyższej decyzji, wnosząc o wypłatę odsetek oraz prawidłowe rozliczenie podatku dochodowego od osób fizycznych z tytułu przychodu za okres od dnia 1 października 2017 roku do dnia 14 grudnia 2021 roku. (odwołanie – k. 4-6)

W odpowiedzi na odwołanie pozwany wniósł o jego odrzucenie, ewentualnie oddalenie oraz o zasądzenie od odwołującej na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w wysokości według norm przepisanych. (odpowiedź na odwołanie – k. 13-15)

Postanowieniem z dnia 11 października 2022 roku Sąd Okręgowy w Warszawie XIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 461 §3 k.p.c. przekazał sprawę do rozpoznania i rozstrzygnięcia Sądowi Okręgowemu w Łodzi Wydziałowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. (postanowienie – k. 36)

Na rozprawie w dniu 14 marca 2023 roku wnioskodawczyni poparła odwołanie, zaś pełnomocnik ZUS wniósł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. (końcowe stanowiska stron – rozprawa z dnia 14 marca 2021 roku e-protokół (...):01:35 – 00:11:50 – płyta CD – k. 90)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności Sąd Okręgowy odniesie się do kwestii niedopuszczalności drogi sądowej.

Definicję sprawy cywilnej zawiera art. 1 k.p.c., zgodnie z którym sprawami cywilnymi są: sprawy z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa pracy jak również sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych oraz inne sprawy, do których na mocy ustaw szczególnych stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego.

W orzecznictwie przyjmuje się, że za sprawę cywilną uważa się sprawę, w której ochrona prawna sprowadza się do wywołania skutku w zakresie stosunku cywilnoprawnego, a więc stosunku, którego podmioty na wypadek sporu występują jako równoprawni partnerzy (tak też Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 12.04.1989 r. sygn. akt Uw 9/88/2, OTK 1989, s. 176 oraz Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 03.05.1958 r. sygn. akt II CR 384/58, OSPIKA 1960, nr 3, poz. 69).

W doktrynie wskazuje się, że cytowany przepis art. 1 k.p.c. pozwala wyróżnić dwa rodzaje spraw cywilnych, a mianowicie sprawy cywilne w znaczeniu materialnym oraz sprawy cywilne w znaczeniu formalnym. Sprawami cywilnymi w znaczeniu materialnym są sprawy wynikające ze stosunków z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa pracy. Sprawami cywilnymi w znaczeniu formalnym są natomiast sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych oraz inne sprawy (np. administracyjne i karne), których załatwianie odbywa się według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego na mocy przepisów tego Kodeksu albo innych ustaw (tak Andrzej

Marciniak [w:] „Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz.” pod redakcją Kazimierza Piaseckiego, Warszawa 2016).

Przepis art. 2 k.p.c. reguluje kwestię dopuszczalności drogi sądowej, stanowiąc, że do rozpoznawania spraw cywilnych powołane są sądy powszechne, o ile sprawy te nie należą do właściwości sądów szczególnych, oraz Sąd Najwyższy.

Mając na uwadze przedstawione powyżej rozumienie sprawy cywilnej wskazać należy, że niedopuszczalność drogi sądowej zachodzi, gdy sprawa nie jest sprawą cywilną ani w znaczeniu materialnym, ani w znaczeniu formalnym albo sprawa jest sprawą cywilną w znaczeniu materialnym, lecz na mocy szczególnego przepisu ustawy została przekazana do załatwienia innemu organowi niż sąd powszechny. Skutkiem pierwotnej niedopuszczalności drogi sądowej - czyli takiej, która występuje już w momencie wszczęcia postępowania - jest obligatoryjne odrzuceniu pozwu bądź wniosku inicjującego postępowanie cywilne, a to z mocy art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c.

Wskazać również należy, że dopuszczalność drogi sądowej ma charakter bezwzględnej pozytywnej przesłanki procesowej, którą sąd bierze pod uwagę z urzędu w każdym stanie postępowania (art. 202 k.p.c.).

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych nie jest uprawniony do rozpoznania i w konsekwencji rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie w przedmiocie żądania wnioskodawczyni dotyczącego rozliczenia podatku dochodowego od osób fizycznych z tytułu przychodu za okres: od dnia 1 października 2017 roku do dnia 14 grudnia 2021 roku bowiem sprawa ta nie należy do kompetencji sądów powszechnych, gdyż nie jest to sprawa cywilna ani w znaczeniu materialnym, ani formalnym.

Z pojęcia "droga sądowa" wypływa pojęcie "niedopuszczalności drogi sądowej". Oznacza ona, że dana sprawa nie może być przez sąd rozpoznana, gdyż ze względu na osobę lub przedmiot nie podlega orzecznictwu sądów powszechnych. W nauce prawa dopuszczalność drogi sądowej ma charakter bezwzględnej pozytywnej przesłanki procesowej branej przez sąd pod uwagę z urzędu w każdym stanie sprawy. Bezwzględna niedopuszczalność drogi sądowej zachodzi wówczas, gdy sprawa - na skutek jej "niecywilnego" charakteru lub w związku z obowiązującym przepisem prawa - w żadnym wypadku nie może być załatwiona przez sąd powszechny. Niedopuszczalność względna (czasowa), wynika z pozostawienia osobie uprawnionej możliwości wyboru drogi - sądowej lub przed innym organem - na której chce realizować przysługujące jej prawo podmiotowe. (komentarz do k.p.c. pod redakcją prof. Tadeusza Erecińskiego, część pierwsza, postępowanie rozpoznawcze, tom nr 1, Wydawnictwo Prawnicze Lexis Nexis, Warszawa 2006 r., str. 24-25).

Jak już wskazano, zgodnie z art. 199 §1 pkt 1 k.p.c. niedopuszczalność drogi sądowej stanowi przyczynę odrzucenia pozwu.

Jednakże w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych zachodzi w tej kwestii istotny wyjątek, który wynika z art. 464 §1 k.p.c. in principio. Przepis ten stanowi, że odrzucenie pozwu nie może nastąpić z powodu niedopuszczalności drogi sądowej, gdy do rozpoznania sprawy właściwy jest inny organ, zaś sąd w takiej sytuacji zobowiązany jest do przekazania sprawy organowi właściwemu.

Sformułowane zatem przez wnioskodawczynię żądanie w powyższym kształcie może być dochodzone jedynie na drodze postępowania administracyjnego. Stroną postępowania jest wówczas organ podatkowy, a więc w tym przypadku urząd skarbowy. Przepis ten jest zatem podstawą decyzji Sądu o przekazaniu żądania ubezpieczonej dotyczącego prawidłowego rozliczenia podatku dochodowego od wypłaconej należności Urzędu Skarbowego, który jest organem właściwym w tej sprawie. Nie ma zatem wątpliwości, że podstawowym elementem niezbędnym do dalszego uruchomienia procedury sądowej jest wydanie oceny, której na chwilę obecną nie ma, a właściwym do jej wydania jest Urząd Skarbowy w R. i w związku z tym zasadnym było przekazanie mu sprawy w zakresie tego żądania, gdyż zachodzi w tym zakresie niedopuszczalność drogi sądowej.

Odnosnie zgłoszonego przez skarżącą w odwołaniu roszczenia o wypłatę odsetek za okres od dnia 1 października 2017 roku do dnia 14 grudnia 2021 roku to wskazać należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wypracowano zasadę, zgodnie z którą w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza

decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 22 lutego 2012 r., II UK 275/11, z 2 marca 2011 r., II UZ 1/11, z 18 lutego 2010 r., III UK 75/09, OSNP 2011 nr 15-16, poz. 215; z 3 lutego 2010 r., II UK 314/09).

Innymi słowy - granice rozpoznania odwołania wyznacza zawsze zakres zaskarżonej decyzji. Zaskarżona w niniejszej sprawie decyzja nie dotyczy w jakikolwiek sposób wypłaty odsetek, a odnosi się jedynie do ponownego ustalenia wysokości przysługującej jej renty rodzinnej. Dlatego ta kwestia nie może być przedmiotem rozpoznania w niniejszej sprawie, pomimo zgłoszonego w odwołaniu żądania.

Zgodnie z art.477¹⁰ § 2 k.p.c. jeżeli ubezpieczony zgłosił nowe żądanie, dotychczas nierozpoznane przez organ rentowy, sąd przyjmuje to żądanie do protokołu i przekazuje go do rozpoznania organowi rentowemu. Ubezpieczona nie może zatem żądać przed Sądem rozstrzygnięcia kwestii, o których organ rentowy nie rozstrzygał, bowiem w świetle obowiązujących przepisów nie jest możliwe wychodzenie poza podstawę faktyczną decyzji. Treść decyzji wyznacza zakres postępowania.

W związku z tym żądanie, które nie było przedmiotem zaskarżonej decyzji organu rentowego, a zostało zgłoszone w odwołaniu, musiało zostać przekazane przez sąd do rozpoznania organowi rentowemu (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25.05.1999r., II UKN 622/98).

Dlatego Sąd w tym zakresie na podstawie art.477¹⁰ § 2 k.p.c. przekazał je do rozpoznania Dyrektorowi Zakładu Emerytalno – Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W..

Dopiero bowiem po wydaniu przez Dyrektora Zakładu Emerytalno – Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. decyzji w przedmiocie wypłaty odsetek otworzy się wnioskodawczyni droga do kwestionowania ewentualnej odmowy przyznania tego świadczenia.

SSO Paulina Kuźma